

**“УУР АМЬСГАЛЫН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР”-ИЙН
ЭХНИЙ ШАТНЫ БИЕЛЭЛТ
(2016 оны жилийн эцсийн байдлаар)**

№	Хөтөлбөр/төслийн агуулга	Гүйцэтгэл			
1.	<p>Уур амьсгалын өөрчлөлтийн үндэсний хөтөлбөр, Монгол улсын их хурлын 2011 оны 01 сарын 06 өдрийн 02 дугаар тогтоол /шинэчилсэн/,</p> <p>Уур амьсгалын өөрчлөлтийн үндэсний хөтөлбөрийн эхний үе шатанд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг Засгийн газар 2011 оны 11 дүгээр сарын 9-ний өдөр 317 дугаар тогтоолоор баталсан.</p>	<p>Хөтөлбөрийн зорилго нь байгаль орчны тэнцвэрт байдлыг хадгалах, уур амьсгалын өөрчлөлтөд эдийн засаг, нийгмийн салбарыг нийцүүлэн хөгжүүлэх, түүний эмзэг байдал, эрсдлийг бууруулах, хүлэмжийн хийн ялгарлыг багасгах замаар үйлдвэрлэлийн үр ашиг, бүтээмжийг дээшлүүлэх, ногоон эдийн засгийн хөгжил, өсөлтийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд оршино</p>			
2.	Санхүүжилтийн эх үүсвэр	<p>Улсын болон орон нутгийн төсөв, засгийн газрын тусгай сан, иргэд аж ахуйн нэгж байгууллагын хандив, олон улсын санхүүгийн механизм, тусгай сан</p>			
3.	<p>Хэрэгжүүлэгч байгууллага/ хэрэгжих нийт хугацаа /2011-2016, 2017-2021 он/ 2 үе шаттай</p>	<p>Үндсэн хэрэгжүүлэгч байгууллага: Байгаль орчин аялал жуулчлалын яам,</p> <p>Хамтран хэрэгжүүлэгч байгууллага: Төр, төрийн захиргааны төв байгууллага, нутгийн захиргааны байгууллага, иргэний нийгэм болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэд</p>			
4.	хөтөлбөрийн зорилтууд	<p>Зорилт 1: Уур амьсгалын өөрчлөлтийн улмаас гарч байгаа асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагааг дэмжсэн эрх зүйн орчин, бүтэц зохион байгуулалт, удирдлагын тогтолцоог бүрдүүлэх,</p> <p>Зорилт 2: Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох үндэсний чадавхийг бүрдүүлж, байгаль орчны тэнцвэрт байдлыг ханган, эдийн засаг, нийгмийн эмзэг байдал, эрсдлийг үе шаттайгаар бууруулах,</p> <p>Зорилт 3: Байгаль орчинд ээлтэй технологи нэвтрүүлэх, үйлдвэрлэл, хэрэглээний үр ашиг, бүтээмжийг бээшлүүлэх замаар хүлэмжийн хийн ялгаралтыг үе шаттайгаар бууруулж, карбон багатай эдийн засагт шилжих эхлэлийг тавих,</p> <p>Зорилт 4: Уур амьсгалын ажиглалтын сүлжээг өргөтгөх, технологийн шинэчлэл хийх, судалгаа, шинжилгээ, үнэлгээний ажлыг өргөжүүлэх, боловсон хүчний чадавхийг дээшлүүлэх,</p> <p>Зорилт 5: Олон нийтийг уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай мэдээллийг хүн амд өгөх, уур амьсгалын өөрчлөлтийн эсрэг үйл ажиллагаа, арга хэмжээнд идэвхитэй оролцоход нь дэмжлэг үзүүлэх</p>			
5.	<p>Төсөв (Нийт шаардагдах зардал)</p> <p>Зардал</p> <p>Үүнд:</p>	Төсөв (2015 он) /мян. Төг/	Гүйцэт гэл /мян. Төг/	Хувь	Тайлбар

<p>Зорилт 1.3 Бэлчээр ашиглах, хөрс хамгаалах, эрчим хүч хэмнэх, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний үр ашгийг дээшлүүлэх, ногоон хөгжлийг дэмжих, уур амьсгалын өөрчлөлтийн эсрэг авах хариу арга хэмжээний тухай зэрэг харилцааг зохицуулсан эрх зүйн орчныг шинээр бүрдүүлэх</p>	<p>2016 оны Монгол Улсын Их Хурлын 19 дүгээр тогтоолоор Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030 батлан хэрэгжүүлж байна.</p> <p>2016 оны Монгол Улсын Засгийн газрын 35 дүгээр тогтоолоор Ногоон хөгжлийн бодлогийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг батлан хэрэгжүүлж байна.</p>
<p>Зорилт 1.4 Хүлэмжийн хийн тооллого, тооцоонд шаардлагатай эх мэдээг улсын статистикийн мэдээлэлд оруулах</p>	<p>БОАЖЯ, Статистикийн үндэсний хороотой байгуулсан санамж бичгийн хүрээнд хүлэмжийн хийн ялгаралтыг тооцоолох БОХ маяганд өөрчлөлт оруулахаар саналыг өгсөн байна.</p>
<p>Зорилт 1.5 Эрчим хүчний үйлдвэрлэл, хэрэглээ, барилгын чанар, дулаалгын байдалд хөндлөнгийн аудит хийх механизмыг бий болгох</p>	<p>Монгол Улсын Их Хурлаас 2015 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдөр “Эрчим хүчний хэмнэлтийн тухай хууль”-ийг батласан. Хууль батлагдсантай холбогдуулан Эрчим хүчний зохицуулах хороонд эрчим хүч хэмнэлтийн зөвлөл байгуулагдсан. Эрчим хүчний хэмнэлтийн зөвлөл нь эрчим хүчний аудит хийх журам, магадлан итгэмжлэхтэй холбоотой журам, эрчим хүчний хэмнэлтийн менежер бэлтгэх, гэрчилгээ олгох, хүчингүй болгохтой холбоотой журам, эрчим хүчний хэрэглээний ангилал, зэрэглэл тогтоох, шошгожуулах, хяналт тавих зэрэг журмыг боловсруулсан. Эрчим хүчний зохицуулах хороо баталгаажуулаад байна.</p> <p>Эрчим хүчний зохицуулах хороо, Эрчим хүчний их сургуультай хамтран эрчим хүчний хэмнэлтийн сургагч багш бэлтгэх сургалт, хэмнэлтийн менежер бэлтгэх сургалтуудыг 2016 оны 12 сараас 2017 оны 2 сар хүртэл 3 сарын хугацаанд зохион байгуулсан. Эрчим хүчний үйлдвэрлэл, хэрэглээ, барилгын чанар, дулаалгын байдалд хөндлөнгийн аудит хийх нөхцөл бүрдүүлээд байна.</p>
<p>Зорилт 1.6 Эрчим хүч, уур, ус хэмнэлт, хог хаягдлын ашиглалт, боловсруулалт, тээврийн хэрэгсэл болон зарим цахилгаан хэрэгслийн хүлэмжийн хийн ялгаралтын байж болох дээд түвшний шинэ норм, стандартыг боловсруулж мөрдүүлэх</p>	<p>Улаанбаатар хотод 2016 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр цахилгаан эрчим хүчинд холбогдсон, гэрээ байгуулсан нийт 147353 гэр хорооллын хэрэглэгч байна. Гэр хорооллын нийт цахилгаан эрчим хүч хэрэглэгчдийн 75 хувь буюу 110895 хэрэглэгч 2 тарифт тоолууртай бөгөөд 2017 оны 01 дүгээр сарын 01-ны өдрөөс 108378 хэрэглэгчийн шөнийн цагт хэрэглэсэн цахилгааны төлбөрийг 100 хувь, 38975 хэрэглэгчийг 50 хувь хөнгөлж байна. /Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд хамрагдаагүй 27461 хэрэглэгч байна/</p> <p>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам Монгол улс 2014 оныг хүртэл экспортын болон дотоодын олборлож, борлуулж буй нүүрсэнд чанарын нэгдсэн стандартгүй байсан. 2014 онд Уул уурхайн яамнаас ажлын хэсэг байгуулан Нүүрсний ангилал /MNS6456:2014/, Нүүрс, нүүрсэн бүтээгдэхүүний ангилал /MNS6457:2014/ гэсэн стандартуудыг боловсруулж батлуулсан.</p>
<p>Зорилт 1.7 Уур амьсгалын өөрчлөлтийн асуудал хариуцсан салбар дундын зохицуулалт хийх үүрэг бүхий бүтцийг бий болгох, чадавхижуулах арга хэмжээ авах</p>	<p>Агаарын тухай хуулинд өөрчлөлт оруулан Уур амьсгалын өөрчлөлтийн албыг татан буулгасан. 2016-2020 оны Засгийн газар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яаманд Уур амьсгалын өөрчлөлт, гадаад хамтын ажиллагааны газар байгуулан ажиллаж байна.</p>

	<p>хүргүүлсэн.</p> <p>4. Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2013 оны 6/7 дугаар тогтоолоор "Бумбатын булаг" орчмын 39.21 га газрыг орон нутгийн тусгай хамгаалалтад авсан ба хамгаалалтын бүсэд хууль зөрчин газар олголт хийснийг цуцлуулах тухай Нийслэлийн Засаг даргын албан бичгийг дүүргийн Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргад хүргүүлсэн.</p> <p>5. Ногоон зурвас байгуулах ажлын хүрээнд Хан-Уул дүүргийн 14-р хороо Түргэний голын сав дагуу жил бүр 10 га талбайд нийт 6000 ширхэг навчит модны суулгац тарьж, 4052 уртааш метр хамгаалалтын хашаа барих ажлуудад, нийслэлийн төсвөөс нийт 18.94 сая төгрөг зарцуулсан.</p>
<p>Зорилт 2.3 Уур амьсгалын өөрчлөлтөд нэн эмзэг бүс нутгийн усны нөөцийг нарийвчлан тогтоох, салбарын хөгжлийн бодлого, төлөвлөлттэй уялдуулан тооцох, зарим голын савд экосистемд түшиглэсэн дасан зохицох арга хэмжээ авч эхлэх</p>	<p>Дасан зохицох сангийн 5,5 сая ам долларын санхүүжилттэй "Экосистемд түшиглэсэн дасан зохицох арга хэмжээг уур амьсгалын өөрчлөлтөд өндөр эрсдэлтэй голуудын сав газарт хэрэгжүүлэх нь" төсөл 2012 оноос 2017 он хүртэл 5 жилийн хугацаатай хэрэгжиж байна.</p> <p>ХБНГУ-ын Хүрээлэн буй орчин, байгаль орчин, барилга, цөмийн аюулгүй байдлын яамны санхүүжилтээр Говь-Алтай аймгийн Алтай, Бугат сумдын заг бүхий газарт хэрэгжих "Монгол орны заган ойг нөхөн сэргээх, тогтвортой менежментийг хөгжүүлэх" төслийн эхлэлийн семинарыг ГОУХАН-н "Биологийн олон янз байдал ба уур амьсгалын өөрчлөлтөд ойн гол экосистемүүдийн дасан зохицох нь II" хөтөлбөртэй хамтран зохион байгуулав.</p>
<p>Зорилт 2.4 Уур амьсгалын өөрчлөлтөд зохицуулан ойн нөөцийг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний менежментийг боловсронгуй болгох</p>	<p>"REDD+ Монгол улсын үндэсний ойн тооллого" төслийн санхүүжилтээр өндөр нарийвчлалын хиймэл дагуулын мэдээг ой зохион байгуулалтын ажилд ашиглах, ойн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах жижиг төслийг хэрэгжүүлж байна. Энэ төслийн хүрээнд ХБНГУ-ын "Эко-консулт групп" зөвлөх байгууллагатай хамтран ой зохион байгуулалтын ажлын аргачлалыг боловсронгуй болгон сайжруулах, ойн менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах чиглэлээр зөвлөх үйлчилгээ аван ажиллаж байна. ХБНГУ-ын Хүрээлэн буй орчин, байгаль орчин, барилга, цөмийн аюулгүй байдлын яамны санхүүжилтээр Говь-Алтай аймгийн Алтай, Бугат сумдын заг бүхий газарт хэрэгжих "Монгол орны заган ойг нөхөн сэргээх, тогтвортой менежментийг хөгжүүлэх" төслийн эхлэлийн семинарыг ГОУХАН-н "Биологийн олон янз байдал ба уур амьсгалын өөрчлөлтөд ойн гол экосистемүүдийн дасан зохицох нь II" хөтөлбөртэй хамтран зохион байгуулав.</p> <p><u>ОБЕГ:</u> MODIS, NOAA хиймэл дагуулын мэдээг ашиглан байгалийн гамшигт мониторинг хийх тэр дундаа ой, хээрийн түймрийн байршлыг илрүүлэхэд ашиглаж байгаа бөгөөд ЮНЕСКО болон Япон улсын засгийн газрын ивээл дорх хэрэгжиж буй "BIRDS" буюу "Joint Global Multi-Nation Birds" төслийн хүрээнд МУИС нь Япон улсын Кюүшүгийн Технологийн Институттэй хамтран 2017 онд анх удаа хиймэл дагуул сансарт хөөргөх гэж байна.</p> <p>Газрын харилцаа, геодези зураг зүйн газартай хамтран вебэд суурилсан МУ-ын үндэсний оронзайн мэдээллийн дэд сан байгуулж, 2005-2015 оны гамшгийн мэдээллийг оронзайн мэдээлэлтэй холбох, монгол орны 1:1000000-ны масштабын тоон мэдээллийн сан бий болгох ажил хийгдсэн.</p>

	<p>ургамлын судалгааг гарган байгууллагын цахим мэдээллийн санд оруулсан.</p> <p>3. Нийслэлийн нийт нутаг дэвсгэрийн 24 хувь нь улс, нийслэл, дүүргийн тусгай хамгаалалтад орсон байдаг. Нийслэлийн хэмжээнд орон нутгийн хамгаалалтад байдаг 7 газрын хамгаалалтын дэглэмийн хэрэгжилтийг тус газраас хариуцан ажилладаг.</p> <p>4. Улиастай голын эх, тусгай хамгаалалтад авсан газарт хамгаалалтын дэглэмийг нь хэрэгжүүлэх зорилгоор барьсан хамгаалалтын хашааны дагуу байрлах 2 самбарыг хулдаасан хэвлэлээр шинэчлэн хэвлүүлж, байрлуулсан.</p> <p>5. Хотод орж ирсэн зэрлэг амьтдыг хамгаалан асарч тэнхрүүлэх ажлыг мэргэжлийн байгууллагатай хамтран гүйцэтгэж байх зорилгоор баг бүрдүүлэн ажиллах шаардлага тулгарч байгаа талаар "Малчин" телевизээс зохион байгуулсан нээлттэй хэлэлцүүлэг нэвтрүүлэгт тус газрын мэргэжилтэн Ц.Байгальмаа оролцож, ярилцлага өгсөн. Нийслэлийн төсвийн хөрөнгөөр санхүүжин хэрэгжиж байгаа "Минж нутагшуулан үржүүлэх төв"-ийн үйл ажиллагаатай танилцахад энэ онд нийт 8 минжийг Туул голын эхэд тавьсан. Анх 24 минжийг нутагшуулан үйл ажиллагаагаа эхэлж байсан төсөл амжилттай хэрэгжиж, одоо 38 минжтэй болсон.</p> <p>6. Нийслэлийн барилгажсан талбайд орж ирсэн цагаан зээрийн сүрэг, 2 халиун буга галзуурсан чоно, үнэг, 6 хорт могой, 1 усны шувуу, 3 махчин шувууны дэгдээхэй зэрэг амьтдыг хамгаалах, байгальд нь эргүүлэн тавих талаар биологич, эрдэмтэн Одбаяр, Доржмаа болон "Амьтан асралт" ХХК-тай тус тус хамтран ажилласан.</p> <p>7. ЭМЯ-ны ЗООНОЗ-ын өвчин судлалын үндэсний төвөөс Баянголын амнаас олдсон үнэг, доргоны зэм үлдэгдлээс галзуу өвчний үүсгэгч илэрсэн тухай албан бичгээр мэдэгдсэн тул байгаль хамгаалагч нарт ийм тохиолдол илэрсэн үед хэрхэх талаар зөвлөмж боловсруулан тараав.</p>
<p>Зорилт 2.8 Мал аж ахуйн эмзэг байдал, эрсдлийг үе шаттайгаар бууруулах арга хэмжээ авах</p>	<p>Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын яамнаас төвлөрлийг сааруулах, хөдөө, орон нутагт ажлын байрыг бий болгох, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх хүрээнд "Малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр"-ийг 2007 оноос эхлэн хэрэгжүүлж байна. Уг хөтөлбөрөөр малгүй болон цөөн тооны малтай, залуу малчдад мал маллагааны арга ажиллагааны болон аж ахуй эрхлэх ур чадвар олгох сургалт, мөн малжуулах арга хэмжээг зохион байгуулдаг. Уламжлалт мал аж ахуйн эрсдэл даах чадварыг сайжруулах зорилгоор бэлчээрийн хөнөөлт амьтан үлийн цагаан оготно, царцаатай тэмцэх ажлыг 2012-2015 онд 652.5-747.5 мянган га талбайд энгийн механик болон биологийн аргаар явуулж, 1495.4-1729.5 сая төгрөг зарцуулсан байна. Ажлын техникийн үр дүнгийн гүйцэтгэл 80-94 хувьтай дүгнэгдэж, 2012 онд 743.1 мянга, 2013 онд 747.5 мянга, 2014 онд 652.5 мянга, 2015 онд 744.5 мянган га талбайгаар бэлчээрийн даац, багтаамжийг нэмэгдүүлэх нөхцлийг бүрдүүлсэн байна.</p>
<p>Зорилт 2.9 Хуурайшилттай нөхцөлд зохицсон, ус хэмнэх, хөрс хамгаалах технологид тулгуурласан усалгаатай газар тариаланг хөгжүүлэх</p>	<p>2004-2015 онуудад иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчлөлийн 327 услалтын системийг сэргээн засварлаж, шинэчилж, шинээр байгуулахад улсын төсвөөс 37.7 тэрбум төгрөгийн, хувийн хэвшлээс 42.7 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийснээр 54.0 мянган га талбайг усжуулах боломжтой болсон. Гадаадын төсөл хөтөлбөрөөс 343.7 сая төгрөгийн</p>

	иргэн шахмал түлш үйлдвэрлэн сумын иргэдийн хэрэглээнд нэвтрүүлж эхлээд байна. Баянхонгор сумын иргэнд шахмал түлш үйлдвэрлэх 15 сая төгрөгийн зээл олгосон.
Зорилт 2.13 Цөлжилтөд ихээр нэрвэгдэж байгаа аймгуудад мод, бут, сөөг, харгана түлшинд хэрэглэхийг хориглох арга хэмжээ авах	НЗДТГ: Нийслэлийн ногоон бүсийн ашиглалт хамгаалалтын журамд зааснаар нийслэлийн нутаг дэвсгэрт мод, бут, сөөгийг огтлох, шинэ зам гаргах, гол горхи, булаг шандын усыг бохирдуулахыг хориглодог. Ой зохион байгуулалтын дагуу нийслэлийн нутаг дэвсгэрт цөлжилтөд өртөмтгий Хан-Уул дүүргийн 12 дугаар хороо Био комбинат, 13 дугаар хороо Туул тосгон, 14 дүгээр хороо Өлзийт хороо, Сонгинохайрхан дүүргийн 32 дугаар хороо Эмээлт өртөө орчмын нутаг дэвсгэрт түлшний зориулалтаар мод ашиглах зөвшөөрөл олгоогүй бөгөөд тухайн нутаг дэвсгэр хариуцсан байгаль хамгаалагчид хяналтыг тогтмол тавьж ажилласан. Цөлжилтийг сааруулах үүднээс ногоон зурвас байгуулах ажлын хүрээнд Хан-Уул дүүргийн 14-р хороо Түргэний голын сав дагуу жил бүр 10 га талбайд нийт 6000 ширхэг навчит модны суулгац тарьж, 4052 уртааш метр хамгаалалтын хашаа барих ажлуудад, нийслэлийн төсвөөс нийт 18.94 сая төгрөг зарцуулсан.
Зорилт 3.1 Цахилгаан эрчим хүч, дулааны үйлдвэрлэлийн түлшний хувийн зарцуулалтыг бууруулах арга хэмжээ авах	Цахилгаан, дулаан үйлдвэрлэхэд зарцуулж буй жишмэл түлшний хувийн зарцуулалтыг 2015 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлтэй харьцуулж үзэхэд цахилгаан 12,8 гр/кВт.ц, дулаан 0,7 кг/Гкал тус тус буурсан.
Зорилт 3.2 Эрчим хүчний дамжуулалт, түгээлтийн үр ашгийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх	Монгол улсын цахилгаан эрчим хүчний үйлдвэрлэлийн хэмжээ 2015 онд 5542 сая.кВт.ц болж өнгөрсөн оноос 2.8%-аар өссөн ба нийт үйлдвэрлэсэн цахилгааны 96.1%-ийг дулааны цахилгаан станцаар, 1.1%-ийг усан цахилгаан станцаар, 2.8% ийг нар салхины эх үүсвэрээр, 0.1%-ийг дизель станцаар тус тус үйлдвэрлэсэн байна. Дулааны эрчим хүчний үйлдвэрлэл 7747.7мян.Гкал байгаа нь өмнөх оноос 426мян.Гкал буюу 5.8% хувиар өсчээ. Тайлант онд 1393.8 сая кВт.ц цахилгааныг импортлосон нь өмнөх онтой харьцуулахад 3.1 сая кВт.цагаар буюу 0.2%-аар буурсан ба "ЦДҮС" ТӨХК 2015 онд 176.3сая.кВт.ц цахилгаан импортлосон нь голлох нөлөө үзүүлж байна. НЗДТГ: 1.Нийслэлийн төсвийн хөрөнгөөр Баянзүрх дүүргийн 4, 5, 22 дугаар Хорооны айл өрхийг цахилгаан эрчим хүчээр хангах ажлыг 3 байршилд 561 сая төгрөг, ХУД-ийн 12, 13, 14 дүгээр хороонд дүүргийн орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 3 байршилд, айл өрхийг цахилгаан эрчим хүчээр хангах ажлыг 300 сая төгрөгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөснөөс БЗД-ийн 5 дугаар хорооны ажлаас бусад ажлыг бүрэн хийгдсэн. БЗД-ийн 5-р хорооны айл өрхийг цахилгаан эрчим хүчээр хангах ажлын Захиалагчаас зөвлөмжийг НХОГ-т 2016 оны 07 дугаар сард хүргүүлсэн ба тус газраас тухайн ажлын гэрээг сунгаж, 2017 онд хэрэгжүүлэхээр болсон тухай мэдэгдсэн. 2.110/35/10кВ-ын "7 дугаар хороолол" Дэд станцаас 10 кВ-ын Дэнжийн 1000, Хайлааст фидерийн ачаалал хөнгөлөх угсралтын ажил, ЧД 110/35/10кВ-ын "Телевиз" дэд станцаас 10кВ-ын шинэ гаргалгаа гаргаж, Согоот, Тасган фидерийн ачаалал хөнгөлөх угсралтын ажлыг "Аленстех" ХХК гүйцэтгэж дууссан.

	<p>гаргах төслийн товч танилцуулгыг бэлтгүүлж, хэвлэмэл байдлаар хүлээн авсан. 2015 оны 01 дүгээр сарын 27-ны өдөр Ичикава Канкё Инженеринг ХХК-тай хамтран Төв цэвэрлэх байгууламжийн лагаас метан хий гаргах туршилтын үр дүнг танилцуулахаар БОНХАЖЯ, ЭМЯ, холбогдох байгаль орчны чиглэлээр ажилладаг төрийн болон төрийн бус байгууллагууд оролцсон уулзалт зохион байгуулсан. Туршилтын үр дүнд Улаанбаатар хотоос гарч байгаа лагийг ашиглан Газ гаргах бүрэн боломжтой гэсэн дүгнэлт гарсан. Тус компаниас уг төслийг цаашид хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хөрөнгө оруулалтыг Японы Байгаль орчны яамны санхүүжилтээр шийдвэрлэх байсан боловч хөрөнгийн асуудал шийдвэрлэгдээгүйгээс төсөв хэрэгжээгүй болно.</p> <p>Өмнөговь аймаг Оюутолгой ХХК, SGS ХХК-ууд хүнсний хаягдлыг шахаж хуурай болгон компос болгон нөхөн сэргээлтэд ашиглаж байна.</p>
<p>Зорилт 3.6 Газрын гүний дулааныг ашиглах технологийн туршилт хийх, нэвтрүүлж эхлэх</p>	<p>Төв аймгийн Зуунмод хотын Халдвартын эмнэлгийн өргөтгөлийг газрын гүний дулааны нөөцийг ашиглан дулааны эрчим хүчээр хангасан.</p> <p>ЭХЯ хот, сум, суурин газрын цахилгаан, халаалтын систем, хэрэглээний халуун усны хангамжид нарны эрчим хүч, газрын гүний дулааныг ашиглах судалгааг хийх чиглэлээр ажиллаж байна.</p>
<p>Зорилт 3.7 Далд уурхайн метан хийг ашиглах технологи нэвтрүүлэх судалгаа хийх</p>	<p>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрлэлийн яам Дэлхийн метан хийн санаачилга хөтөлбөрийн хүрээнд Монголын байгаль орчны консорциум Америкийн байгаль орчны байгууллагын санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр нүүрсний метан хийн нөөц, хүлэмжийн хийг тодорхойлох жижиг төслийг хэрэгжүүлж, Монголын нутаг дэвсгэрт ажиллаж байгаа нүүрсний уурхайн метан хийн нөөц, хүлэмжийн хийн хэмжээг үнэлэх чиглэлээр судалгаа хийж гүйцэтгэсэн.</p> <p>Монгол улсын Ерөнхий сайдын захирамжаар байгалийн хийг эрчим хүчинд ашиглах саналыг боловсруулах ажлын хэсгийн байгуулсан. Уг ажлын хэсэгт ЭХЯ-ын Түлшний бодлого, зохицуулалтын газраас холбогдох албан тушаалтнууд орж ажиллаж байна. Олон улсын метан хийн хамтын ажиллагааны тусламжтайгаар Өмнөговь аймгийн Нарийн сухайт, Багануурын нүүрсний уурхайд судалгааны ажлыг хийлгэсэн.</p>
<p>Зорилт 3.8 Улаанбаатар, Дархан, Эрдэнэт хотын барилгын халаалтын системд дулааны программчилсан тохируулгатай технологи нэвтрүүлэх, хот, суурины хэрэглэгчдийг бүрэн тоолууртай болгох ажлын эхний шатыг хэрэгжүүлэх</p>	<p>Дарханы дулаан хангамжийн хэрэгцээний халуун усны нээлттэй системийг хаалттай системд шилжүүлэх ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлсэн. Энэ ажлын хүрээнд орон сууцнуудад орчин үеийн программчилсан тохируулгатай технологи бүхий ялтсан дулаан солилцууртай бүрэн автоматчлагдсан хэрэгцээний халуун усны үзелүүдийг суурилуулсан.</p> <p>Улаанбаатар хотын дулаан хангамжийн өргөх насос станц №2, 3, 4, 6, 8-уудыг орчин үеийн программчилсан тохируулгатай технологи бүхий хувьсах хурдны насосуудыг шинэчлэх, хүчин чадлыг өргөтгөх ажлуудыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлсэн. Мөн шинээр баригдаж буй болон хуучин барилга, орон сууцнуудын хуучин дулаанжуулалтын тоноглолуудыг орчин үеийн эрчим хүчний хэмнэлттэй тоноглолуудаар шинэчлэх ажлуудыг хэрэгжүүлээд байна.</p> <p>УБ, Дархан, Эрдэнэт, орон нутгийн дулааны эрчим хүч</p>

<p>Зорилт 3.12 Нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд том оврын автобус, цахилгаан тээврийн хэрэгслийн эзлэх хувийг нэмэгдүүлэх</p>	<p>НЗДТГ: “Цахилгаан тээвэр” компани 2008-2009 онд “Аеро сити” - 540 маркийн 15 автобусыг, 2011 онд 2 автобусыг цахилгаан хөдөлгүүрт шилжүүлсэн бөгөөд ОХУ-аас гэрээгээр нийлүүлэгдсэн 7 кузовыг угсарч үйлчилгээнд гаргасан. 2011-2012 онд: Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар ЗТЯ-ны захиалгаар 12 дуобус угсрахаас 10 дуобусыг угсарч хүлээлгэн өгсөн. /Гэрээний үнэ 1,937,605,000 төгрөг/ Цэвэр агаарын сангийн хөрөнгөөр санхүүжигдэх “9 ширхэг дуобус угсрах ажил” гүйцэтгэх гэрээ байгуулан угсарч үйлчилгээнд гаргасан. /Гэрээний үнэ 1,499,908,345 төгрөг / 2013-2015 онд: Нийслэлийн 2013 оны төсөвт 2,1 тэрбум төгрөг тусгагдсаны дагуу 10 ширхэг дуобус угсрах ажил /Гэрээний үнэ 2,099,097,700 төгрөг/ гүйцэтгэж үйлчилгээнд гаргасан. Нийслэлийн Засаг даргын 2015 оны 08 дугаар сарын 13-ны өдрийн 670 дугаар захирамжийн дагуу Үндэсний үйлдвэрлэлийг дэмжих, байгаль орчин, экологид ээлтэй, шинэ дэвшилтэт техник технологи нэвтрүүлэх, нийтийн тээврийн үйлчилгээний паркийг шинэчлэх ажлын хүрээнд 20 ширхэг евро IV хөдөлгүүртэй нийтийн тээврийн хэрэгсэл худалдан авахтай холбоотой ажлыг зохион байгуулж 2015 оны 09 дүгээр сарын 24-ний өдөр Экологбус ХХК-тай 2015/05 дугаартай гэрээг байгуулсан. 20 эко автобусыг хүлээн авч үйлчилгээнд гаргасан. Өнөөдрийн байдлаар нийтийн тээврийн үйлчилгээнд дансаар 1171 том оврын тээврийн хэрэгсэл байгаагаас 48 цахилгаан тээврийн хэрэгсэл троллейбус байна.</p>
<p>Зорилт 3.13 Улаанбаатар хотын дулааны алдагдал ихтэй барилгыг нэмж дулаалах, дулааны алдагдлыг багасгах арга хэмжээ авах</p>	<p>Барилга хот байгуулалтын яам Нийслэл хотын хэмжээнд ашиглагдаж буй хуучин барилгын судалгааг гаргаж БГД-ийн 20 дугаар хорооны 1964 онд ашиглалтанд орсон байрыг дулаалгын материал перлитээр гадна талаас нь дулаалга хийж туршилт хийж байна. Туршилтыг үндэслэн цаашдын ажлыг төлөвлөх болно.</p>
<p>Зорилт 3.14 Газар ашиглалтыг сайжруулж, атаршсан газрыг сэргээн ашиглах явдлыг өргөжүүлэх, шинээр газар хагалахыг хязгаарлах арга хэмжээ авах, уул уурхайн газрын нөхөн сэргээлтийг сайжруулах</p>	<p>Баянхонгор аймгийн Бууцагаан, Заг, Хүрээмарал сумдын мал аж ахуйн салбарын уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох байдлыг сайжруулах, малчдын амьжиргааг тогтворжуулах зорилготой “Уур амьсгалын өөрчлөлтөд зохицсон хөдөөгийн амьжиргаа” төслийг 2012-2016 онд, Бэлчээрийн нөөцийн тогтвортой ашиглалтыг дэмжих, малчдын зах зээл, эдийн засгийн харилцаанд идэвхитэй, үр өгөөжтэй оролцох, шинэ мэдлэг, мэдээллийг хурдацтай авах боломжийг бүрдүүлэх зорилготой “Ногоон алт” Бэлчээрийн экосистемийн удирдлага төслийг 2013-2016 онд, Мал аж ахуйд суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн тогтолцооны ашиг шимийг сайжруулж, зах зээлтэй холбох, нэр төрлийг нэмэгдүүлэхэд хөрөнгө оруулах замаар хөдөөгийн хүн амын амьжиргааг сайжруулж, хүнсний аюулгүй байдлыг хангахад чиглэгдсэн “Хөдөө аж ахуйн маркетинг” төслийг 2014-2017 онд, Монгол улсад мал амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах тогтолцоог сайжруулж, илүү үр дүнтэй болгоход дэмжлэг үзүүлэх “Малын эрүүл мэнд” төслийг 2012-2016 онд тус тус хэрэгжүүлсэн байна. Өмнөговь аймаг: Уул уурхай, геологийн хайгуулаас эвдэрсэн газруудад техникийн нөхөн сэргээлт хийлгэсэн. Хууль бус алт олборлогчдын сүйтгэсэн 20 га газрыг орон нутгийн иргэд, ТББ-аар дүүргэлт хийлгэн нөхөн сэргээлт хийлгэсэн. Төв аймаг: Аймгийн хэмжээнд 2016 онд нийт биологийн нөхөн сэргээлт 265,8 га, техникийн нөхөн</p>

	бэлтгэхээр аймаг, сумын ИТХурлаас хуваарилсан. Одоогоор мод бэлтгэлийн мэргэжлийн байгууллага, ойн нөхөрлөлүүд мод бэлтгэлийн гэрээгээ байгуулан, мод бэлтгэлийн талбай тусгаарлалтын ажил хийгдэж, ойн цэвэрлэгээний ажил эхлээд байна.
Зорилт 3.18 Ойжуулалт, ойн зурвас байгуулах чиглэлээр гадаад, дотоодын байгууллагуудтай хамтран төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, ой байхгүй газрыг ойжуулах, мод үржүүлэх шинэ дэвшилтэт технологийг судлан нэвтрүүлэх	Азийн хөгжлийн банкны дэмжлэгээр хэрэгжих Ойн үрийн генфондыг хадгалах хамгаалах төслийг тус байгууллагын мэргэжилтэн эдийн засагч Иантай хамтран боловсруулсан. Ойн үрийн генфондыг хадгалах хамгаалах төслийн нийт зардал 500000 ам доллар юм. Боловсруулсан төслийг Азийн хөгжлийн банкинд хүргүүлсэн бөгөөд дотоод журмынх нь дагуу төслийг үнэлэх дүгнэх үе шатны ажлыг хийж байгаа болно. Ойн бодлого, зохицуулалтын газар, "KT&G нийгмийн халамжийн байгууллага" болон "Ногоон ази" ТББ 2016 оны 6 дугаар сарын 22-нд Модлог ургамлын цуглуулгын цэцэрлэгт "Ойн аж ахуйн сургалтын төв" байгуулах санамж бичигт гарын үсэг зурлаа
Зорилт 3.19 Хатуу хог хаягдлыг бүрэн боловсруулах, эргүүлэн ашиглах үйлдвэр байгуулах	НЗДТГ: Хог хаягдал дахин боловсруулах аж үйлдвэрийн цогцолбор бүхий "Эко парк" төслийг 174,6га болон Цагаан давааны 94,6га талбай бүхий одоогийн төвлөрсөн хогийн цэгийг түшиглэн байгуулахаар санаачлан Нийслэлийн Заргын даргын захирамжаар газрын асуудлыг шийдвэрлүүлэн холбогдох захирамжийг гаргуулсан. Уг төслийг хэрэгжүүлэх зорилгоор "Монголын хог хаягдлыг дахин боловсруулах үндэсний холбоо" /МХХДБҮХ/-той хамтран ажиллах санамж бичгийг 2015 оны 02 дугаар сарын 04-ний өдөр байгуулсан бөгөөд тус санамж бичгийн хүрээнд хог боловсруулах үйлдвэрийн цогцолбор бүхий "ЭКО парк"-ийн суурь судалгаа, ТЭЗҮ боловсруулах ажлыг гүйцэтгүүлсэн. МХХДБҮХ-оос "Эко парк"-ийн ТЭЗҮ-г консерциумд нэгдсэн 23 аж ахуйн нэгжийн өөрсдийн хөрөнгө болох 70,0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар "ICG" компанитай гэрээний дагуу хийлгэсэн. 2015 оны төсвийн тодотголд ЭКО паркийн төлөвлөлтийн зургийг хийлгэхээр 250.0 сая төгрөгийг тусгуулсны дагуу Нийслэлийн Зураг төслийн хүрээлэнгээс 2 байршлын эко паркийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, экспертизээр батлуулж УБЗАА-нд хүлээлгэн өгсөн. Эко паркийн урьдчилсан ТЭЗҮ болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө бэлэн болсон тул хог боловсруулах үйлдвэрийн чиглэлээр ажиллах хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулагчтай хамтран ажиллах талаар судлан ажиллаж байна.
Зорилт 4.1 Ус, цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний улсын сүлжээг өргөтгөх, технологийн шинэчлэлийг эрчимжүүлэх	<u>УЦУОШГ</u> : (2011-2016) Гадаадын төсөл, дотоодын хөрөнгө оруулалтаар 135 өртөөний 131-г, 181 харуулын 10-г цаг уурын автомат станцаар хангасан нь өртөөний 97%, харуулын 5,5% буюу нийтдээ 44,6% болж байна. 2012-2016 засгийн газрын бодлого, санхүүгийн хямралаас саатсан. Нарны цацраг судлалын ажиглалт 100% автомат станцын горимд шилжсэн. (Үнэлгээ: 44,6%) 2011-2016 онуудад 16 аймгийн УЦУОША-ыг шилэн кабелийн сүлжээнд холбож, мэдээ солилцох хурдыг нэмэгдүүлсэн. 2016 онд үлдсэн 5 аймгийг шилэн кабелийн сүлжээнд бүрэн шилжүүлсэн. (100%)
Зорилт 4.2 Аерологийн өртөөний хэвийн ажиллагааг хангах, ашиглалтыг сайжруулах	БНХАУ-ын Цаг уурын албаны дэмжлэгээр Өмнөговь аймгийн Даланзадгадад аерологийн I-band төрлийн станц, ус төрөгч гарган авах төхөөрөмжийн хамт суурилуулан анхны иж бүрэн аерологийн өртөөг бий болгон бүрэн

	<p>орны цөлжилтийн төлөв байдлыг үнэлэхээр тогтоосон 50 гаруй үзүүлэлтийн ихэнхийг ус цаг уурын улсын сүлжээг түшиглэн хийж байна.</p> <p>Мөн олон улсын дэмжлэгтэйгээр хэрэгжиж буй “Тогтвортой амьжиргаа”, “Ногоон алт”, Зах зээл ба бэлчээрийн удирдлагын хөгжил” зэрэг төсөл, хөтөлбөрүүдийн хүрээнд энэ ажил тодорхой хэмжээгээр хийгдэж байна.</p>
<p>Зорилт 4.10 Монгол орны уур амьсгалын өөрчлөлтийн үнэлгээг 3-5 жил тутамд шинэчлэн хийж байх</p>	<p>(2011-2016) Уур амьсгалын өөрчлөлтийн өнөөгийн хандлагыг 1940-2016 оны байдлаар, ирээдүйн өөрчлөлтийн сценарийг хүлэмжийн хийн хувилбаруудаар, 2016-2100 оноор бүс нутагт орон зайн 30км хүртэл нарийвчлав. Уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөлөл, эрсдлийн үнэлгээг усны нөөц, бэлчээр-хөрс, таримал ургамал, байгалийн гамшиг зэрэг байгаль, нийгэм-эдийн засгийн зарим салбаараар, уур амьсгалын өөрчлөлтийн үндэсний тайланд оруулав.</p>
<p>Зорилт 4.11 Уур амьсгалын өөрчлөлтөд тэсвэртэй, дасан зохицох чадвартай ургамал, амьтны төрөл зүйлийн судалгаа хийх</p>	<p>Боловсрол соёл шинжлэх ухааны яамнаас ХААИС-н Байгалийн ухааны сургуулийн багш, доктор Д.Түмэнжаргалын удирдсан “Цөлийн ба цөлөрхөг хээрийн зарим зүйл ургамлын ган, хүйтэнд тэсвэрлэх чадварыг in vitro орчинд тодорхойлох” төсөл 2014 оноос эхлэн 24 сая төгрөгийн санхүүжилттэй суурь судалгааны төсөл хэрэгжиж байна.</p> <p>ШУА-н Ботаникийн хүрээлэнгийн ЭША догтор Ч.Доржсүрэнгийн удирдсан “Монгол орны ойн экосистемийн өөрчлөгдлийн судалгаа” суурь судалгааны төсөл (94 сая төгтөг) 2012-2014 онд хэрэгжсэн.</p> <p>МУИС-ийн Биологи, биотехнологийн сургуулийн багш, доктор Р.Самъяа “Дагуурын хээрийн биологийн олон янз байдлын харьцуулсан судалгаа” (14 сая төгрөг) суурь судалгаа хийгдсэн.</p>
<p>Зорилт 4.12 Ургамлын өвчин, хортны ажиглалтыг өргөжүүлэн, бэлчээрийн эрүүл ахуйн үнэлгээний арга технологи боловсруулах</p>	<p>Боловсрол соёл шинжлэх ухааны яамнаас Ботаникийн хүрээлэнгийн ЭША, доктор И.Түвшинтогтох удирдсан “Татмын нуга, хээрийн зарим зонхилох ургамал бүлгэмдлийн өөрчлөгдөл, ценопопуляцийн судалгаа” сэдэвт суурь судлагааны төсөл 2012-2014 онд хэрэгжсэн. Төслөөр мал бэлчээрийн нөлөөгөөр талхлагдсан ургамал бүлгэмдлийг хашиж хамгаалах, түүний байгалийн аясаар нөхөн сэргэх зүй тогтлыг судлан илрүүлж, тодорхой бүс нутгийн ургамалжлын мониторингийн судалгааг явуулж, ургамалжил хэрхэн өөрчлөгдсөнийг түүний өөрчлөлтийн зэргээр үнэлэн, ургамалжлын том хэмжээст зургийг боловсруулсан.</p> <p>Мандлын хуурайшил, цас ханзрах хугацааны сүүлийн 31 жилийн өөрчлөлтийг Монгол орны хэмжээнд 70 станцын мэдээг ашиглан үнэлж, 10 үзүүлэлтээр зураглав.Мөн 14 жилийн гангийн давталтын байдлыг зураглан 7-р сарын сүүлийн хагасын байдлаар гангийн давталтаар ганд өртөмтгий бүс нутгийг тодорхойлов.</p> <p>Онцгой байдлын ерөнхий газар “Бэлчээрийн ургамалд хөнөөл урчуулж буй мэргч амьтан, царцааны тархалт хөнөөлийн тодотгох судалгааг 2016 онд хийлгэх тухай” АГГ160408/05-033 дугаартай 17.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй гэрээг ХХААХҮЯ, Ургамал хамгааллын эрдэм шинжилгээний хүрээлэнтэй байгуулж, уг гэрээний дагуу дараах судалгаануудыг хийлгэж холбогдох дүгнэлт, саналыг гаргуулав.</p> <p>Бэлчээрт хөнөөл учруулж буй царцаатай химийн аргаар</p>

	<p>боловсролын үзэл санааг тус тус тусган шинэчилж хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.</p> <p>Сургалтын шинэчилсэн хөтөлбөр, сурах бичгийн агуулга, арга зүйг эзэмшүүлэх зорилготой сургалтыг ерөнхий боловсролын сургуулийн дунд, ахлах ангийн багш нарыг хамруулан зохион байгуулсан. Дээр дурьдсан зорилгоор багш нарыг мэргэжлийг дээшлүүлэх сургалт тасралтгүй зохион байгуулагдаж байна.</p>
<p>Зорилт 5.4 Уур амьсгалын өөрчлөлт, байгаль орчны салбарт шинээр бий болох мэргэжлийн ангилал, индексийг тодорхойлох, сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулах;</p>	<p>2016 онд энэ чиглэлээр хийгдсэн ажил байхгүй. Өмнөх 2014 онд БШУ-ны сайдын А/78 тоот тушаалаар хөтөлбөрийн нэр, индекс батлах ажил хийгдсэн.</p>
<p>Зорилт 5.5 Байгаль, цаг агаарын аюултай болон гамшигт үзэгдлийн мэдээллийг ашиглах, авран хамгаалах талаар сургалт, семинар, сурталчилгааны ажил тогтмол явуулах</p>	<p>Болзошгүй гамшгийн эрсдэл, түүний нөлөөллийн талаархи статистикийн мэдээ, өгөгдөхүүнийг цуглуулах, гамшгийн мэдээллийн санг байгуулж, сүүлийн 30 жилийн мэдээллийг оруулах ажил хийгдэж байна.</p> <p>2016 онд нийтдээ Онцгой байдлын газар, хэлтсүүдийн гамшгаас урьдчилан сэргийлэх тасаг болон нийт бие бүрэлдэхүүн аюулт үзэгдэл, ослоос урьдчилан сэргийлэх танхимын болон дадлага сургуулийг 3649 удаа зохион байгуулж, нийт 372411 хүнийг хамруулсан.</p>
<p>Зорилт 5.6 Нутгийн иргэд, нөхөрлөлд түшиглэсэн гамшгаас хамгаалах багийг байгуулан ажиллуулах</p>	<p>Аж ахуй нэгж байгууллага, нөхөрлөлийн мод тарих чиглэлээр ирүүлсэн төслийг дэмжиж улмын төсвөөс 40 сая төгрөгийн санхүүжилтийг олгож, гэрээг байгуулав.</p> <p>НҮБ-н ХХААБ-с хэрэгжүүлэх "Ойн тогтвортой менежмент, биологийн олон янз байдлын хамгаалал ба нүүрстөрөгчийн хийн хуримтлалыг нэмэгдүүлэх" төслийн удирдах хорооны хурлыг 2016 оны 1-р сард хийж, энэ төслийн хүрээнд Хөвсгөл, Булган, Сэлэнгэ, Дархан –Уул, Хэнтий аймгийн 102 нөхөрлөлийг сонгон хамтын оролцоотой ойн менежментийг нэвтрүүлэх ажлыг эхлүүлэн нөхөрлөлүүдийг чадавхижуулах ажил хийгдэж байна.</p>
<p>Зорилт 5.7 Аж ахуйн нэгж, байгууллага, нөхөрлөл, төрийн бус байгууллага, иргэдийн ногоон үйлдвэрлэл эрхлэх, түүний хэрэглээг нэмэгдүүлэх, бүтээмжийг дээшлүүлэх зэргээр уур амьсгалын өөрчлөлтийн эсрэг хариу арга хэмжээ авах үйл ажиллагааг дэмжих, урамшуулах</p>	<p>- Багануур дүүргийн ЗДТГ, нутгийн иргэдтэй хамтран Багануур дүүргийн 3 дугаар хорооны нутаг дэвсгэр дэх Дунд байдлагын амны "Дунд" булгийн эхийн хамгаалалтын хашааг сэргээн засварласан.</p> <p>Хан-Уул дүүргийн 14 хорооны Засаг дарга, байгаль хамгаалагч, нутгийн иргэд хамтран "Бурхантын булаг"-ийн эхийг хашиж хамгаалах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.</p> <p>- 2016 онд нийслэлийн болон аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэдийн хөрөнгөөр 4 булгийн эхийг шинээр хашиж хамгаалан, 3 булгийн эхийг хамгаалсан хашааг засварласан байна.</p> <p>- Нийслэлийн төсвийн хөрөнгөөр Сонгинохайрхан дүүргийн 24 дүгээр хорооны Толгойтын баруун салааны "Нумтын амны булаг", 25 дугаар хорооны Хустайн амны "Дунд булаг"-ийн эхийг шинээр тохижуулж, 25 дугаар хорооны Хустайн амны "Доод булаг", 21 дүгээр хорооны "Халзангийн амны булаг"-ийн эхийг хамгаалсан хашааг сэргээж засах ажлуудыг 8.940.848 төгрөгөөр "Төгс хурц консалтинг" ХХК-аар хийж гүйцэтгүүлсэн.</p> <p>- Сонгинохайрхан дүүргийн 3 дугаар хорооны нутаг дэвсгэр дэх Нарангийн энгэрийн булгийн эхийг "Ялгуусан" ХХК нь дүйцүүлэх нөхөн сэргээлтийн хүрээнд хөрөнгө гарган тохижуулж хамгаалах ажлыг хийж гүйцэтгэв.</p> <p>- Багануур дүүргийн ЗДТГ, нутгийн иргэдтэй хамтран</p>

	<p>- "Байгаль хамгаалах намрын сарын аян"-ы хүрээнд Байгаль Орчин, Аялал Жуулчлалын Яамны дэд сайд болон Нийслэлийн Засаг даргын орлогч нарын баталсан удирдамжийн дагуу 10 дугаар сарын 01-ны өдөр "Цэвэр орчин-Цэнгэг ус" уриан дор Туул, Сэлбэ гол дагуух хог хаягдлыг цэвэрлэсэн. Дээрх ажилд БОАЖЯ, НЗДТГ, НБОГ, Туул голын сав газрын захиргаа, УСУГ, Дүүргүүдийн Тохижилт үйлчилгээний хэлтсүүд, хувийн хэвшлийн төлөөллөөс Мобиком корпораци, АПУ, Жүр Үр ХХК, Батлан хамгаалах Их сургууль, Сэрүүлэг дээд сургууль, Монголын хүүхдийн ордон, Монголын Бурхан шашинтны төв Гандантэгчилэн хийд зэрэг байгууллагын 2000 гаруй хүн оролцон нийт 50 км талбайг цэвэрлэсэн. Цэвэрлэгээнээс гарсан 40 тн хог хаягдлыг хогийн цэгүүдэд хүргүүлэн ажилласан.</p> <p>- НҮБ-аас 2016 оны 3 дугаар сарын 22-ны "Дэлхийн усны өдөр"-ийг "Ус ба ажлын байр" уриан доор тэмдэглэн өнгөрүүлэх ажлын хүрээнд байгууллагын Фэйсбүүк хуудас, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, Хангарди ордон, Нийслэлийн Үйлчилгээний нэгдсэн төвийн дэлгэцүүдээр усны өдрийг сурталчилж, байгаль хамгаалагч нартай хамтран Баянзүрх дүүргийн 20 дугаар хорооны Гачуурт тосгоны 12 жилийн сургуулийн багш нар усны тухай хичээл орж, "Монголын урлагийн зөвлөл" ТББ-тай хамтран "Ухаалаг ус" аяныг тус тус өрнүүлж ажиллав.</p>
<p>Зорилт 5.9 Уур амьсгалын өөрчлөлтөд нийгмийн эмзэг бүлэг (ерх толгойлсон эмэгтэйчүүд, ядуу гэр бүл г.м.)-ийн амьжиргааг дэмжих, ядуурлыг бууруулах, ногоон ажлын байрыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх</p>	<p>Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих чиглэлээр 2016 онд хэрэгжүүлсэн хөтөлбөр, төсөлд давхардсан тоогоор 111,9 мянган иргэн хамрагдаж, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаар 25,100 сая төгрөгийг зарцуулан, 54 мянган байнгын, 33,4 мянган түр ажлын байр бий болгосон.</p>
<p>Дүгнэлт (ололт, анхаарах асуудлууд) дутагдал,</p>	<p>Тус хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдэж байгаа ажлууд ялангуяа хөтөлбөрийн байгаль орчинтой холбоотой асуудлуудад төсөв хангалтгүй байна. Төсөвийн хүндрэлтэй нөхцөлд уг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажилд гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татаж, төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлэх ажилд анхаарал хандуулан ажиллаж байна.</p> <p>Хөтөлбөрийн эхний үе шатанд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөны 1 зорилт болох "уур амьсгалын өөрчлөлтийн улмаас гарч байгаа асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагааг дэмжсэн эрх зүйн орчин, бүтэц зохион байгуулалт, удирдлагын тогтолцоог бүрдүүлэх" үйл ажиллагаа нь үндсэндээ биелэлт нь хангагдсан гэж үзэж байна. Мөн хөтөлбөрийн 5 дугаар зорилт болох "олон нийтийг уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай мэдээллийг хүн амд өгөх, уур амьсгалын өөрчлөлтийн эсрэг үйл ажиллагаа, арга хэмжээнд идэвхитэй оролцоход нь дэмжлэг үзүүлэх" гэсэн үйл ажиллагаа нь салбар бүрд бүх түвшинд тогтмол хийгдэж үйл ажиллагаа нь жигд явагдаж байна.</p> <p>Хөтөлбөрийн 2, 3, 4 дүгээр зорилтууд хүрээнд ажлууд хугацаандаа хэрэгжиж байгаа боловч төсөв хөрөнгийн дутагдалтай талууд их тулгарч байна.</p> <p>Хэдийгээр хөтөлбөрийн үйл ажиллагааны эхний шат дуусч, төсөв хөрөнгийн дутагдал, чадавхи бага байгаа боловч хөтөлбөрийн 2 шатыг боловсруулж, төлөвлөж ажлыг хэрэгжүүлэх боломжтой гэж үзэж байна.</p>